

Openbaar

Zaaknummer: 33697

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Stand van zaken Wet verplichte ggz

Kernboodschap

In deze nota leest u hoe de gemeente Druten zich voorbereid op de wet verplichte ggz. Deze wet treedt met ingang van 1 januari 2020 in werking.

Eerdere besluiten

n.v.t.

Toelichting

Op 1 januari 2020 treedt de nieuwe Wet verplichte Geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) in werking. Gemeenten krijgen nieuwe taken en verantwoordelijkheden. We bereiden ons daar nu op voor. We werken daarbij samen met regiogemeenten en ketenpartners. In deze nota leest u meer over de inhoud van de nieuwe wet en over hoe wij ons voorbereiden op de nieuwe taken en verantwoordelijkheden.

Wat is de aanleiding voor de nieuwe wet?

Door een ernstige psychische aandoening kan iemand een gevaar voor zichzelf of anderen zijn. Op dit moment is verplichte opname in een instelling de enige manier om deze mensen te helpen en het gevaar weg te nemen. Maar dat is niet altijd nodig. De nieuwe Wet verplichte Geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) maakt het ook mogelijk om ook de verplichte zorg poliklinisch of bij iemand thuis te geven. Dit sluit aan bij het uitgangspunt om zorg en ondersteuning zoveel mogelijk thuis nabij te organiseren. De zorgontvanger kan daardoor blijven deelnemen aan de samenleving en houdt contact met familie en vrienden.

Gedwongen en vrijwillige opname in een instelling blijven mogelijk. Dit kan bijvoorbeeld bij een onveilige thuissituatie, als er gevaar is voor de omgeving of op verzoek van de zorgontvanger zelf. Opname in een instelling is één vorm van verplichte zorg. Onder verplichte zorg verstaan we bijvoorbeeld ook het toedienen van verplichte medicatie of het uitoefenen van toezicht op de zorgontvanger.

Wie kan de verplichte zorg opleggen?

Verplichte zorg kan op twee manieren worden opgelegd: op basis van een crisismaatregel door de burgemeester of op basis van een zorgmachtiging door de rechter. Hierna leest u wat deze instrumenten inhouden.

Crisismaatregel

De Burgemeester kan deze maatregel nemen om verplichte zorg te kunnen bieden als ultimum remedium. Dit betekent dat vrijwillige zorg niet lukt, en dat de situatie zo dringend is dat een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht. De burgemeester kan een crisismaatregel nemen na advies van een onafhankelijk psychiater. Deze maatregel duurt maximaal drie dagen en kan daarna nog drie weken worden voortgezet. Een crisismaatregel bestaat uit verplichte zorg in de vorm van verzorging, behandeling, begeleiding of bescherming (al dan niet met verblijf).

Zorgmachtiging

Gedwongen zorg, buiten de crisismaatregel om, is alleen mogelijk na een oordeel van de rechter. De officier van justitie start het traject voor een zorgmachtiging, de rechter besluit hierover uiteindelijk. Verschillende partijen kunnen hiervoor een aanvraag doen. Dit zijn onder meer het college van B&W, een ambtenaar van de politie of een professionele hulpverlener. Een zorgmachtiging bestaat net als een crisismaatregel uit verplichte zorg die uit verschillende vormen kan bestaan (verzorging, behandeling, begeleiding en of bescherming al dan niet met verblijf).

Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen de huidige en de nieuwe wetgeving?

De Wet verplichte Geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) vervangt samen met de Wet Zorg en Dwang¹, de Wet Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz)². De verschillen ten opzichte van de huidige wetgeving leest u hieronder.

- *Meer zorg op maat:* De Wvggz biedt zorgverleners meer instrumenten en ruimte om een aanpak te kiezen die het beste past bij de zorgontvanger. We kunnen meer behandelvormen verplicht aanbieden. Daarmee ligt de focus op verplichte zorg en niet langer meer op gedwongen opname (Bopz).
- *Meer inspraak voor zorgontvangers en hun familie:* De zorgontvanger en familieleden beslissen mee over hoe de zorg en ondersteuning eruit gaat zien.
- *Meer vroegtijdig signaleren:* partijen gaan meer samenwerken om signalen in een vroeg stadium op te vangen om verplichte zorg en dwang zoveel mogelijk te voorkomen. Op basis van de Wvggz kan iedereen met zorgen over iemand uit zijn of haar omgeving een melding doen. Bijvoorbeeld een familielid, vriend, buurman, hulpverlener.
- *Meer ondersteuning aan familieleden en andere betrokkenen:* familievertrouwenspersonen geven advies en bijstand aan familieleden en andere betrokkenen van zorgontvangers met een vrijwillige of gedwongen opname in een instelling.
- *Meer aandacht voor maatschappelijke participatie door zorgontvanger:* De persoon die de verplichte zorg krijgt, moet mee kunnen blijven doen in de maatschappij. Al dat (nog) niet lukt, moet de zorgontvanger alvast voorbereid worden om na de behandeling weer een maatschappelijk leven op te bouwen.

¹ De Wet Zorg en Dwang regelt de rechten van mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychogeriatrische aandoening (zoals dementie) die onvrijwillige zorg krijgen. Daarnaast regelt deze wet ook de onvrijwillige opname. De Wzd gaat op 1 januari 2020 in.

² In de Wet Bopz staan de rechten van cliënten tijdens een onvrijwillige opname in een psychiatrische instelling, een instelling voor mensen met een verstandelijke beperking of een verpleeghuis voor dementerende ouderen. De Bopz geldt tot 1 januari 2020.

Wat moeten gemeenten zelf doen om de wet uit te kunnen voeren?

De nieuwe wetgeving vereist dat we voor 1 januari 2020 het gemeentelijk werkproces klaar hebben. Hieronder leest u welke acties dat onder meer van de gemeente vraagt.

- Het college van B&W zorgt ervoor dat alle inwoners een melding kunnen doen als zij van mening zijn dat iemand in hun omgeving (verplichte) zorg nodig heeft.
- De gemeente voert vervolgens een verkennend onderzoek uit om de noodzaak tot (verplichte) zorg te bepalen. Gemeenten zijn vrij om te kiezen hoe zij deze taken vormgeven en of zij deze taken willen uitbesteden. De gemeenten in Gelderland-Zuid onderzoeken of het regionale Meldpunt Bijzondere Zorg van de GGD Gelderland-Zuid deze rol kan oppakken.
- Een verkennend onderzoek kan leiden tot een zorgmachtiging. Gemeenten en samenwerkingspartners maken afspraken over de procedures. Het besluiten tot het verlenen van een zorgmachtiging (verplichte zorg) is voorbehouden aan de rechter.
- Ook moet de gemeente de procedure voor de crisismaatregel voorbereiden en inrichten. Belangrijk onderdeel is het horen van degene over wie het gaat en/of zijn naaste(n). Ook de bezwaarmogelijkheden moeten we uitwerken. Het besluiten tot een crisismaatregel is voorbehouden aan de burgemeester.
- De Wvggz legt in het kader van verplichte zorg taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden neer bij de zorgaanbieder, de geneesheer-directeur³, het Openbaar Ministerie en het college van burgemeesters en wethouders. Dit benadrukt het grote belang van samenwerking tussen de genoemde partners. De Wvggz verplicht hiervoor tot een zogenaamd periodiek regio-overleg eenmaal per kwartaal.

Hoe bereiden we ons voor op de implementatie van de Wvggz?

We werken samen met de gemeenten uit de regio Gelderland-Zuid aan de implementatie van de Wvggz. Deze regio bestaat uit Rivierenland en het Rijk van Nijmegen. We sluiten aan bij de opgebouwde samenwerking en overlegstructuur die hoort bij de Veiligheids- en GGD-regio. Een regionale projectleider begeleidt de implementatie van de nieuwe wet. De projectleider legt verantwoording af de bestuurlijke werkgroep Zorg en Veiligheid. Deze werkgroep bestaat uit een vertegenwoordiging van burgemeesters en wethouders uit de gemeenten in Gelderland-Zuid.

We streven naar een gedragen, effectieve en sluitende implementatie van de Wvggz. Daarom maken we afspraken met ketenpartners over procedures en werkwijzen. Deze afspraken maken we met zorgaanbieders, de GGD Gelderland-Zuid, de politie en het openbaar ministerie. Ook betrekken we ervaringsdeskundigen bij de implementatie. Waar nodig en gewenst leggen we relaties met de Wet forensische zorg (Wfz) en de Jeugdwet.

Nog dit jaar moet voor alle gemeenten implementatie- en communicatieplan gereed te zijn. In de tweede helft van 2019 kunnen de gemeenten de wet implementeren.

³De functie van geneesheer directeur is ontstaan bij de invoering van de Bopz. Deze psychiater staat aan het hoofd van een ziekenhuis of andere instelling.

Heeft de invoering van de WvGGZ financiële gevolgen?

De uitvoering van de WvGGZ kost geld. Aanvankelijk stelde het rijk hiervoor geen middelen beschikbaar. De VNG heeft inmiddels met het rijk afgesproken dat de taken niet worden gedecentraliseerd als er geen budget is. Naar aanleiding hiervan heeft het rijk landelijk € 20 mln. beschikbaar gesteld. Voor de regio is ongeveer € 6 ton beschikbaar. Dit budget is taakstellend voor deze operatie. Voor Druten betekent dit een structurele bijdrage van € 25.000 per jaar vanaf 2020.

Is er een relatie met de "sluitende aanpak" en het beschermd wonen?

Ja er is een relatie met beide thema's. De regio werkt op dit moment aan een totale sluitende benadering voor alle inwoners die psychisch kwetsbaar zijn. Hiertoe behoren 3 thema's:

- 1. WvGGZ**
- 2. Sluitende aanpak**
- 3. Beschermd wonen en de maatschappelijke opvang⁴**

Sluitende aanpak (2)

Het organiseren van sluitende aanpak psychisch kwetsbaren is een landelijke opdracht. Gemeenten in de regio Nijmegen en Rivierenland werken hierin samen. In 2017 startte de regio een project, dat dit jaar een vervolg krijgt. We organiseerden hiermee o.a. passend vervoer voor "verwarde" personen. Daarnaast startte De GGD het meldpunt niet-acuut (naast het meldpunt bijzondere zorg). Zowel inwoners al professionals kunnen het meldpunt bellen of mailen met zorgen en signalen.

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang (3)

Eind december stelden alle gemeenten in de regio Nijmegen en Rivierenland het beleidsplan "Samen Dichtbij" vast. Dit plan voor GGZ, BW en MO loopt van 2018 tot en met 2020. Rode draad van dit plan is dat de regio inzet op "ambulantisering". Dit betekent dat we de zorg en ondersteuning meer lokaal in dorpen en wijken en bij mensen thuis gaan organiseren. Op dit moment werken we hiervoor aan een regionaal en lokaal uitvoeringsplan. Daarnaast loopt een aanbesteding beschermd wonen voor de zorg vanaf 2020.

U ontvangt over deze onderwerpen dit jaar nog afzonderlijke informatienota's met een actuele stand van zaken.

Wat is er besproken in de laatste regionale bestuurlijke werkgroep?

Op 27 juni was er regionaal bestuurlijk overleg in de werkgroep. Burgemeesters en portefeuillehouders spraken toen over het voorstel om een deel van de taken binnen de WvGGZ regionaal te organiseren. Bestuurders stelden voor om ook de haalbaarheid te onderzoeken van het lokaal organiseren van deze taken. Op 3 oktober is het eerstvolgende bestuurlijke overleg.

Regionale besluitvorming is overigens altijd onder voorbehoud van definitieve besluitvorming door de colleges van de afzonderlijke gemeenten.

⁴ Beschermd wonen is een woonvoorziening voor volwassen inwoners met psychische en of psychosociale problematiek die 24-uurs toezicht nodig hebben. Maatschappelijke opvang biedt tijdelijke opvang, zorg en ondersteuning aan dak- en thuislozen.

Op welke manier informeren we de gemeenteraad?

Wij stellen u periodiek op de hoogte van de keuzes en stappen richting de implementatie. In het najaar van 2019 organiseren we informatiebijeenkomsten voor gemeenteraadsleden. In die bijeenkomsten informeren we u over de vorderingen in het project en de diverse keuzes met betrekking tot de uitvoering van procedures.

Met vriendelijke groet,
college van Burgemeester en Wethouders van Druten

De Burgemeester, De Gemeentesecretaris,